

УДК 793.3.03

Євгеній СУБІН, магістрант кафедри хореографії Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри хореографії Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка Олена ТАРАНЦЕВА)

ВИНИКНЕННЯ ТА РОЗВИТОК ТЕХНІКИ КЛАСИЧНОГО ТАНЦЮ

Основні етапи виникнення та розвитку техніки класичного танцю, починаючи від Італії до сьогодення, де описується становлення балетного мистецтва як жанру, який поклав початок у сценічності сучасних танцювальних рухів та розвитку майстерності танцівників цього часу.

Ключові слова: хореографія, історія класичного танцю, балет, еволюція танцю, розвиток техніки.

Протягом довгої історії свого розвитку, класичний танець організувався в струнку систему рухів які мають чітку, ідеальну художньо закінчену форму.

Класичний танець – це вид танцю в балеті.

Балет (фр. Ballet, від лат. Vallo – танцюю) – вид мистецтва, в основі якого виразними засобами є нерозривно пов'язані між собою танець і музика. Частіше всього в основі класичного танцю лежить якийсь сюжет, задум, лібрето. Але бувають і балети без сюжету [2, с.28-37].

Класичний танець з'явився в епоху Відродження (XVI ст.) в Італії. Спочатку був як об'єднана одною дією або настроєм танцювальна сценка, невеликий епізод у виставі, опері, а потім переріс у великі пишні видовища. Особливу увагу таким видовищам приділяли правителі італійських міст-держав: Медичі, Сфорца, Есте і Гонзага.

Поступово почав складатися набір прийомів танцю з переліком обов'язкових правил. Сільський танець уже не підходив придворним дамам і кавалерам. Для підсилення дисципліни і приведення до порядку, були спеціальні танцмейстри, для яких танець був втіленням стриманості й витонченості. Завдяки цьому танець почав ставати все більш театралізованим [3, с.40-43].

Внесок у танець як у суспільну розвагу внесли карнавали. Самими великими з них були так звані тріумфи, вистави на міфологічні теми з майстерно виконаними декораціями. В цю ж епоху під час придворних бенкетів і святкових зборів в Італії й Франції виступали невеликі групи танцюристів; у Франції такі виступи називались *entremets*, в Італії - *intromessi* (буквально «між шестям»). Спочатку їх можна було бачити на балах, а пізніше в театрах, за назвою «інтермецо» або «інтерлюдія». Саме танцювальна інтерлюдія перетворилася в XVII ст. у досить популярну самостійну форму балетного антре (тобто «виходу») [3, с.24].

Еволюція танцю в 1550-1660 йшла від придворних виступів – *ballet de cour* – до театрального танцю. Народні танці часто включали в святкові вистави в

Італії, Франції, Іспанії поряд з міфологічними сюжетами й персонажами. Жага створення більшої видовищності бальних інтерлюдій сприяла перетворенню цього жанру в інтермецо – мініатюрний спектакль із «живими картинами» і танцями. Тяга до театральності досягла кульмінації у балеті, складеному Бальтозоріні «Цирцея та її німфи», який ще відомий під назвою «Комедійний балет королеви» (1581 р.). Це був перший у Франції балет. У ньому автор використав всі типи розваг у придворних, за участю танців – від пасторалі до інтермецо [1, с.12-14].

Значний крок у розвитку техніки танцю був зроблений у XVI столітті. На той час відомими хореографами були Фабріціо Карозо і Чезаре Негрі в Італії, Туано Арбо у Франції.

За правління Людовіка XIV придворний балет досяг особливої видовищності. 1661 рік став переломним моментом в історії класичного танцю. В цьому році король створив Королівську академію музики й танцю, до якої увійшли 13 провідних танцмейстерів, обов'язком яких стало збереження танцювальних традицій. Директором академії став П'єр Бошан, саме він визначив п'ять основних позицій класичного танцю, відомих і до нині. У працях Французької академії була розроблена термінологія класичного танцю. Поширення по європейським країнам не змусило себе чекати. Термін « класичний танець » на той час існував з аналогією з музикою як професійний, на відміну від народного [6, с.109-111].

Саме з цієї пори « класичний танець » стає синонімом слів «правило», «закон», бо танець є організованим у часі та просторі, його основна риса – розташування тіла, що регулюється позиціями.

Невдовзі відкрилася Паризька опера, балетмейстером якої став той самий П'єр Бошан. Сформувалася балетна трупа під його початком. Перший час в складі трупи були лише чоловіки, жінки на сцені опери з'явилися лише в 1681 році.

Балет завойовував популярність в Європі приблизно до середини XVIII століття, аристократія Європи хотіла наслідувати розкіш французького королівського двору. У містах відкривалися оперні театри [1, с.17-19].

Завдяки реформам, які здійснив французький балетмейстер Жан-Жорж Новер, балет став самостійним видом сценічного мистецтва у другій половині XVIII століття. Естетика французьких просвітителів стала для нього ґрунтом для створення спектаклів, зміст в яких розкривається в драматично виразних пластичних образах. Затвердив активну роль музики як « програми, що визначає рухи й дії танцівника » [7, с.34].

За кожним нововведенням йшли пліч о пліч все більша осмисленість танців та вдосконалення танцювальної техніки.

Поступово балет почав відділятися від опери й перетворився в самостійне мистецтво. Французька балетна школа була відома своєю вишуканістю та пластичністю, але в ній була якась холодність, формальність, тому артисти й балетмейстери намагалися знайти інші виразні засоби. Ще в 30-ті роки XVIII ст. французька балерина Камарго вкоротила спідницю (пачку) і відмовилася від підборів, що дозволило їй увести у свій танець заноски [8, с. 36-37]

В кінці XVIII століття почав з'являтися новий напрямок мистецтва – романтизм, який значно вплинув і на балет. Балетний костюм став набагато легшим і вільним, що сприяло різкому розвитку техніки танцю. Бажання зробити танець більш повітряним, танцівниці намагалися встати на кінчики пальців, що в

результаті дало створення пуант. Першою хто встав на пуанти була Марія Тальоні, яка повністю змінила колишні уявлення про балет. В цей час було створено безліч чудових балетів, але на жаль, балет епохи Романтизму став останнім періодом розквіту хореографічного мистецтва на Заході. Із другої половини XIX століття балет, втративши своє колишнє значення, перетворився на доданок до опери [9, с.234-235].

Наприкінці XIX століття термін *класичний танець* у сучасному розумінні виникає у Росії, як результат виділення в балетних театрах різних видів професійного танцювального мистецтва й акторських амплуа (класичного й характерного). Класичний танець тримає в собі індивідуальну, відібрану та сформовану за певними законами лексику. Основними принципами створення стали: виворотність, подовженість ліній поз та амплітуди рухів, довершена виразність виконання. Зберіганню особливої форми танцю та сприянню розвитку віртуозної техніки стали чітка система позиції ніг та рук, пози які дозволяють виконувати прописані системою кроки, стрибки і обертання. Кінець XIX століття став кінцем існування класичного танцю як жанру, а на заміну його прийшли різні ритмопластичні танці [5, с.144-146].

В 20-ті роки експресіонізм стає одним з найактивніших художньо-театральних напрямів. В основі його принципу було звертання до турбуючих проблем часу. Стали більш розповсюдженими теми смерті, розпачу, безвиході. 30-ті роки XX століття стали відродженням Європейського класичного танцю.

Середина XX століття стала кризою у драматичному балеті. Балетмейстери намагалися зберегти цей жанр балету, роблячи його більш видовищним за допомогою ефектів сцени, але марно.

Наприкінці 1950-х років наступив перелом. Нове покоління танцівників та майстрів відродили давно забуті жанри – балет на один акт, балетну симфонію, хореографічну мініатюру. 60-ті роки дали початок розвитку постмодернізму, що дав курс на простоту, красу маленьких речей і простих рухів [10, с.19-21].

З 1970-х років починають з'являтися самостійні балетні трупі, незалежні від театрів. З цього часу класичний танець повернувся у вихідну точку, а сучасний танець став основною високотехнічною зброєю профі.

Проте ці дві форми добре співіснують, однак школа класичного танцю є провідною як і раніше, бо виток сучасного танцю наших часів є саме класичний танець [10, с.254-258].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Балет. Энциклопедия. М. : Советская энциклопедия, 1981. 478 с
2. Горбатова Н. О. Трансформація форм класичного балету на українській сцені. Питання культурології: К. : КНУКіМ, 2002. Вип. 3. С. 28-37.
3. Башкович Н. История хореографии всех веков и народов. М. : Академия, 2016. Вып. I. С. 24.
4. Ваганова А. Основы классического танца : учебник для ВУЗов. М. : «Лань», 2003. 192 с.
5. Красовская В. М. Западноевропейский балетный театр. Очерки истории. Эпоха Новерра. Л., 1981. 89 с.
6. Красовская В. М. Западноевропейский балетный театр. Очерки истории. Преромантизм. Л., 1983. 159 с.

7. Красовская В. М. Западноевропейский балетный театр. Очерки истории. Романтизм. М. : Академия, 1996. 315 с.
8. Колногузенко Б. М. Види мистецтва та хореографії : метод. посіб. Харків : ХДАК, 2014.
9. Станішевський Ю.О. Балетний театр України. 225 років історії національного професійного хореографічного мистецтва. 1778-2003 рр. К. : Академвидав, 2014. 458 с.